

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Szerzői ismertető

dr. Solti István

**A titkos információgyűjtés, elvei, eszközei és módszerei,
alkalmazásának lehetőségei a nemzetbiztonsági munkában**

című doktori (PhD) értekezéshez

Témavezető:

Dr. habil Kis-Benedek József PhD

Budapest, 2017.

TARTALOM

A probléma tudományos megfogalmazása	3
Hipotézisek.....	4
Kutatási célok.....	6
Kutatási módszerek	6
Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként	7
A kutatási eredmények összefoglalása	8
Az új tudományos eredmények	12
Ajánlások.....	13
A kutatási eredmények felhasználása.....	13
A témakörrel kapcsolatos publikációk jegyzéke	16

A PROBLÉMA TUDOMÁNYOS MEGFOGALMAZÁSA

A kutatás témája az államhatalmi szervek bünfelderítő, illetve hírszerző és elhárító tevékenységük hatékony végrehajtásához alkalmazott információ szerző eljárás: a titkos információgyűjtés.

Az államok kialakulásával és fejlődésével párhuzamosan kibontakozó hírszerzés az államhatalom egyik titkos hatalmi eszközévé vált, azzal a céllal, hogy szemmel tarthassák szomszédjaikat, idejében értesülhessenek rejtett ellenséges szándékaikról, valamint kiléshessék a maguk hódító terveinek kedvező alkalmát. A hírszerzéssel párhuzamosan fejlődő, az államot kívülről fenyegető veszélyekkel szemben fellépő elhárításnál és a bűnüldözésnél is megjelentek a titkos eszközök. A nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnüldöző szervek tevékenységét szabályozó ágazati (a nemzetbiztonsági szolgálatokról, a rendőrségről, az ügyészségről, a vámhatóságról és a büntetőeljárásról szóló) normákban a titkos információgyűjtés önálló jogintézményként került szabályozásra, célzottan azonos tartalommal. A fenti kiinduló pont alapján az értekezés az alábbi problémaköröket veti fel:

- Mint ahogy megfigyelhető, az utóbbi évek hazai tudományos kutatásai a különböző állami szervek által folytatott, a társadalom elől elzárt eljárásokat egy összefoglaló elnevezés, a titkos felderítés fogalmába sorolja. Szintén megfigyelhető a titkos felderítés és a titkos információgyűjtés kifejezések szinonimaként történő használata. *Tekintettel arra, hogy a titkos információgyűjtés normaszinten kidolgozott jogintézmény, a titkos felderítés pedig egy szakmai kifejezés, kérdésként vetődik fel, hogy milyen viszonyban van egymással a nemzetbiztonság és a bűnüldözés elméletében és gyakorlatában a szinonimaként használt két eljárás.*
- Annak ellenére, hogy az egyes szervek az ágazati feladataikat azonos fogalmakat használó jogszabályi felhatalmazások alapján hajtják végre, mégis a különböző ágazatok a titkos információgyűjtés egyes rendszerelemeit jelölő azonos kifejezéseket eltérően értelmezik. *Mindebből az a kérdés adódik, vajon az eltérő értelmezés eltérő elvi alapokon nyugszik, vagy a titkos információgyűjtést befolyásoló tényezők ágazatoktól független, valamennyi terület számára azonos követelményeket meghatározó tényezők.*
- Az utóbbi időben Alkotmánybírósági és nemzetközi bírósági ítéletek állapították meg, hogy a kialakított szabályrendszer nem feltétlenül biztosítja a jogállami működést. Pedig a titkos felderítés célja sosem lehet a polgárok öncélú eljárásokkal való figyelemmel kísérése, jogszerűen gyakorolt jogaik korlátozása, vagy törvényesen működtetett szerveződések bomlasztása. Az érintett állami szervek feladata kizárólag a nemzet

biztonságát veszélyeztető személyek és magatartások kiszűrése, illetve az eljárással nem érintett polgárok jogainak szabad gyakorlásának biztosítása. A megfelelő rendszer viszont feltételezi, hogy a titkos információgyűjtés jelentése mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó számára egyaránt ismert és elismert legyen, amihez egy valamennyi ágazat jellemzőit akceptáló, egyértelmű definícióra van szükség. *Viszont kérdés, hogy az eltérő célok mentén titkos információgyűjtést végző szervek tevékenységére adható-e egységes definíció, vagy a definíciót alrendszer szintjén célszerűbb megfogalmazni.*

- A technológia fejlődés komoly kihívás elé állítja a titkos információgyűjtés rendszertanát. Az ipari technológiák és a modernizáció olyan fejlettségi szintre ért, ami az információforrások robbanásszerű emelkedésével jár, és mindinkább meghatározó fontosságúvá válik a technikai eszközökön tárolt és továbbított adatok megismerésének szükségessége. *Mindez a titkos információgyűjtés újabb eszközeinek vagy módszereinek a megjelenését eredményezi, amelyek rendszerbe integrálása nem nélkülözheti az elméleti tézisek felülvizsgálatát.*
- A múlt század nagy háborúit követően létrejött az állampolgáraitól gondoskodó és szolgáló állam modellje. Az információszerzés témakörében ennek eredménye manifesztálódik abban, hogy a nemzetbiztonsági és rendvédelmi szervek az egyébként információgyűjtésre szolgáló eszközök és módszerek közül melyeket és milyen korlátok mellett vehetik igénybe. Mai társadalmi viszonyaink között „a cél szentesíti az eszközt” elv nem alkalmazható, hiszen a jogállami keretek között olyan alkalmazást korlátozó tényezők merülnek fel, mint a törvényesség, a szükségesség, az arányosság, sőt akár felvethető az etikusság kérdése is. *Az információszerzés témakörében ennek eredményeként vetődik fel, hogy a nemzetbiztonsági és bűnüldöző szervek milyen titkos információgyűjtésre szolgáló eszközöket és módszereket és milyen korlátokkal vehetnek igénybe.*
- Az értekezés központi feladata arra a kérdésre választ adni: *mit szükséges és elégséges módosítani a titkos információgyűjtés hazai rendszertanában azért, hogy egyszerre feleljen meg a jogállami alapelvekből folyó követelményeknek és a vele szemben támasztott társadalmi elvárásoknak?*

HIPOTÉZISEK

Az előző részben megfogalmazott problémakörök vizsgálatára és kifejtésére az alábbi hipotéziseket állítottam fel:

1. A nemzet biztonságát érő támadások, valamint a súlyos bűncselekmények társadalomra

való veszélyessége folyamatos kihívást jelentenek a nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnüldöző szervek számára. Az idegen entitásoknak a nemzet biztonságára káros tevékenységei és a büntetőjogilag releváns magatartások különböző formában jelenhetnek meg az állam határain belül és azon kívül. A jogállami alapokon működő állami szervek a nemzetbiztonsági vagy a bűnüldözői érdek sérelme esetén, a feladataik eredményes végrehajtása érdekében titkos felderítést folytatnak. A releváns adatok és információk megszerzéséhez a titkos információgyűjtés eszközrendszerét is felhasználják. *Elkülöníthető egymástól a titkos felderítés és a titkos információgyűjtés, ahol a titkos információgyűjtés szűk értelmezéssel a titkos felderítés egyik eszközeként fogható fel, ahol a titkos információgyűjtés erői, eszközei és módszerei szektorsemleges jellemzőkkel rendelkeznek és így a titkos információgyűjtés ágazatoktól független, egységes rendszertanként fogható fel.*

2. A nemzetbiztonsági és bűnüldöző szervek jogszabályi feladataik teljesítésekor az azonos kifejezéseket eltérő tartalommal töltik meg. Ennek legfőbb oka, hogy nem született meg a titkos információgyűjtés szektorsemleges, valamennyi ágazat által elfogadott definíciója, pedig az azonos alapkifejezések minden ágazat esetében azonos tartalommal vannak jelen. *Az egységes rendszerként felfogott titkos információgyűjtés rendszertani alapja egy szektorsemleges definíció.*
3. A nemzetbiztonsági és bűnüldöző szervek titkos információgyűjtő tevékenységének az alkotmányos és jogszabályi előírásokkal való összeütközésének valószínűsége magas. Az alapelvek által meghatározott mérföldkövek követésével csökkenthető minimálisra annak esélye, hogy a titkos eljárásokban a szükségszerűen sérülő magánérdeket helyrehozhatatlan, a közérdekre negatív hatást gyakorló sérelem érje. *Ennek érdekében szükséges a titkos információgyűjtés teljes rendszertanára vonatkozó alapelveket alkalmazni, valamennyi alapelvi követelmény figyelembe vételével.*
4. A titkos információgyűjtés rendszerének minőségére jelentős hatással vannak az ágazati jogszabályok és a teljes jogszabályi környezet. *Az alapelvi kritériumoknak megfelelő, a titkos információgyűjtés rendszertanát egységesen szabályozó nyilvános jogszabályok alapján lehetséges a nemzetbiztonsági és a bűnüldöző szervek hatékony feladatvégzése, valamint az ágazatok közötti értelmezési különbségek megszüntetése.*

KUTATÁSI CÉLOK

A hipotézisek igazolása vagy esetleges cáfolása érdekében célul tűztem ki, hogy megvizsgálom és kimutatom, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnüldöző szervek számára biztosított titkos eszkörendszer egy egységes rendszernek tekinthető-e, vagy sem.

Amennyiben egységes rendszernek tekinthető, akkor meghatározható a titkos információgyűjtés valamennyi alrendszer számára elfogadható definíciója. Szükségesnek tartom a titkos információgyűjtés fogalmainak alrendszereken belüli egységes értelmezését, amihez elsődleges követelmény, hogy a titkos információgyűjtés definíciójának egyes fogalmi elemeinek rendszertani tartalma is meghatározásra kerüljön.

Ugyancsak fontos céloom, hogy közelebbről megvizsgáljam a titkos információgyűjtés rendszertanát meghatározó alapelveket, kidolgozzam a rendszertant meghatározó alapelvi listát, valamint tételesen meghatározom az egyes alapelvek jelentését. Ezen belül valamennyi szegmens kidolgozásával egyértelmű követelményrendszert felállítani mind az elméleti, mind a gyakorlati szakemberek számára.

Utolsó feladatomnak tekintem, hogy górcső alá vegyem a titkos információgyűjtés hatályos jogszabályait. Ennek során a jelenleg érvényes és a tervezett magyar rendszertanban megkeresem az esetleg meglévő és a rendszert lényegesen érintő ellentmondásokat és a normatív szabályok javítása érdekében a jogalkotásban és a jogalkalmazásban alkalmazható javaslatokat fogalmazzak meg.

KUTATÁSI MÓDSZEREK

A kutatás a titkos információgyűjtésnek az értekezés készítésekor érvényben lévő és alkalmazott rendszertanára fókuszál. Emellett a jelenben fellelhető, a területet jellemző kifejezések és jelenségek megismeréséhez nem nélkülözheti a közelmúltba való visszatekintést.

A titkos információgyűjtés rendszertanának vizsgálatát a második világháború utáni időszakról kezdem el. A Parlament 2017. június 13-án a titkos információgyűjtés rendszerét jelentősen módosító törvényeket fogadott el. Az új szabályrendszer 2018. július 01-én lép hatályba, ezért nem kerülhettem el a nemzetbiztonságra hatással bíró új rendelkezések vizsgálatát.

A kutatás során elsősorban az elméleti-logikai kutatás eszkörendszerét alkalmazom. A feldolgozott szakirodalomban több tudományág megközelítéseit elemzem és hasonlítom össze, valamint összevetem a megismerhető gyakorlattal. Elvégzem tudományos eredmények, releváns jogszabályok, bírósági ítéletek analizálását, majd szintetizálását. Hangsúlyos a különböző területeken kidolgozott lényeges rendszertani elemek kimutatása, majd a

legnagyobb közös osztó megtalálása.

Az összehasonlítás módszerén túl az absztrahálás, az általánosítás, az indukció, a dedukció és az analógia módszereit is felhasználtam. A jogszabályok és a bírósági határozatok tárgyalásánál a jogtudomány kutatási eszköztárát hívom segítségül.

Tekintettel arra, hogy a titkos információgyűjtés nemzetbiztonsági nézőpontú megközelítését tűztem ki célul, nem végzem el a hazai rendszertan tételes leírását, hanem a rendszerben megtalálható anomáliákat, a demokratikus társadalmi berendezkedésből eredő követelmények javításra szoruló elemeit elemzem.

AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLAT TÖMÖR LEÍRÁSA FEJEZETENKÉNT

Az első fejezetben az 1945 és 1990 közötti időszak kutatható dokumentumainak vizsgálatával bemutatom a titkos információgyűjtés egyes rendszertani elemeit. Ennek során elemzem a titkos információgyűjtés erőinek, eszközeinek és módszereinek társadalmi rendszerektől független funkcióit és az alkalmazás jellemzőit. Meghatározom a szocialista rendszerben alkalmazott titkos eszközöket, az eszközök alkalmazásának egyes eljárási sajátosságait, elkészítem a titkos információgyűjtés eszközeinek listáját. Megvizsgálom az egyes titkos eszközöknek a különböző funkciók mentén kialakult sajátosságait és az állambiztonsági, valamint a bűnüldözési feladatokban betöltött szerepét.

A második fejezetben az 1990-ben lezajlott rendszerváltás hatásaként a titkos információgyűjtésben megjelent új rendszerelemek elemzését végzem el. Részletesen elemzem a rendszertanban megjelenő fogalmak és elnevezések jelentését és esetleges tartalmát. Kísérletet teszek az első jogállami szabályozás alapján alkalmazható titkos eszközök listájának felállítására, valamint kritikai elemzésnek vetem alá az akkori jogszabályi környezetet.

A harmadik fejezetben a titkos információgyűjtés szektorsemleges definíciójának a meghatározását négy lépésben végzem. Első lépésként megvizsgálom a titkos információgyűjtés hatályos jogszabályok által meghatározott rendszerét, a rendszer egyes tartalmi elemeit. Másodikként a jogtudomány és a titkos információgyűjtés viszonyának taglalása követi. Megállapítom, hogy a jogtudomány a titkos információgyűjtést kizárólag jogállami alapokon képzelel el, ahol elsődlegesen az alapvető emberi jogok érvényesülését kívánja meg. Harmadik lépésben a hadtudományban található elméletek analizálása következik, ahol a titkos információgyűjtést a hírszerzési ciklusban helyezem el, valamint kimutatom a nyílt forrású információszerzéshez való viszonyát. Az utolsó részben a rendészettudományi elméletek kutatása következik. Megvizsgálom, hogy az új büntető törvénykönyv milyen

hatással lehet a titkos információgyűjtés érvényes rendszerére. A fejezet lezárásában kimutatom a különböző tudományterületek megközelítésében egységesen fellelhető közös tényezőket és ez alapján meghatározom a titkos információgyűjtés szektorsemleges fogalmát.

Az utolsó előtti fejezet a titkos információgyűjtés alapelveit tárgyalja. Ennek során számba veszem a szóba jöhető alapelveket, felkutatom az egyes tudományágak és szakmai területek által feldolgozott alapelveket, valamint megvizsgálom jelentősebb nemzetközi szervezeteknek a témában kidolgozott állásfoglalásait. A meghatározásra kerülő elsődleges alapelvek tartalmát több szempontból elemzem és részletesen értelmezem az alapelvek jogalkotókra és végrehajtókra vonatkozó előírásait.

Az ötödik fejezet a titkos információgyűjtés rendszerének látható kereteit adó jogszabályi környezet elemzését végzi el a nemzetbiztonsági munkában megjelenő polémiák szemszögéből. A kutatás során feltárt polémiák mellett az Emberi Jogok Európai Bírósága által a Szabó és Vissy kontra Magyarország ügyben hozott határozatának értelmezését is elvégzem, aminek eredménye képen a hazai rendszer ellentmondásainak leírása történik meg. A fejezet első felében feltárt ellentmondások esetleges kiküszöbölése szempontjából megvizsgálom a titkos információgyűjtés 2018. július 1-től érvényes rendszertanát is, majd az új rendszerben a titkos eszközök alkalmazhatóságának elemzését végzem el.

Az értekezés záró részében összegzem a kutatás során levont következtetéseket, igazolom a kutatás hipotéziseit, meghatározom az új tudományos eredményeket, majd bemutatom az értekezés felhasználhatóságának területeit, illetve ajánlásokat fogalmazok meg a témában további kutatási irányokra és területekre.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az értekezésben a nemzetbiztonsági, a bűnüldözési és a rendészeti célú titkos információgyűjtő tevékenységek részelemeinek vizsgálatán keresztül végeztem el azon alrendszerek elemzését, amelyek során titkos információgyűjtés folytatható. Ennek alkalmával egy átfogó, a titkos információgyűjtés alapkérdéseit érintő kutatást végeztem el. Megkerestem és megtaláltam azokat a sarokpontokat, amelyekkel a titkos információgyűjtés egyértelműen meghatározható, valamint kidolgoztam azokat a specifikációs szempontokat, amelyek alapján a titkos információgyűjtés tartalommal megtölthető.

Az elemzés eredményeként kimutattam, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a rendőri és igazságszolgáltatási szervek által folytatott titkos információgyűjtés egységes erő,

eszköz és módszertan keretében végzett olyan tevékenység, amely a gyakorlatban kidolgozott eljárásrend mentén és eszközszer alkalmazásával szolgálja a titkos felderítés eredményes végrehajtását. Létjogosultsága független a normatív szabályozás formájától és lététől, a mindenkori államhatalom fontos eszköze. A titkos információgyűjtés rendszere az általános célok szerint elkülöníthető alrendszerekkel rendelkezik, ahol a szervezettípusként történő kategorizálás nem indokolt.

A titkos információgyűjtést a titkos felderítés eljárásán belül, egyedi jellemzőkkel leírható, speciális eszköz- és szabályrendszerrel rendelkező eljárási szakaszként azonosítottam. Kimutattam a titkos információgyűjtés mai rendszertanában jelen lévő egyes elemek, valamint az igénybe vehető eszközszer jellemzőit. A szocialista rendszerben alkalmazott támogató erők, eszközök és a módszerek elemzésével és rendszertani jellemzőinek a feldolgozásával, a mai időszakra vonatkozó analógia segítségével, valamint a rendszerváltást követő normatív szabályozás feldolgozásával azonosítottam be a titkos információgyűjtés ma érvényes sajátosságait. E szerint a nemzetbiztonsági szolgálatok és bűnüldöző szervek humán erőforrással és technikai eszközökkel folytatott titkos információgyűjtés kategóriájába sorolható eszközökkel és módszerekkel élhetnek, valamint a végrehajtást támogató humán, eljárási és technikai erőket vehetnek igénybe.

A rendszertanon belüli ágazatonként egységes fogalomhasználat és fogalomértelmezés érdekében elemeztem az alrendszerek sajátosságait. Ennek során feltártam a különböző magyar rendszertani elnevezések fogyatékoságait. Az értekezés címében szereplő rendszertani elnevezésnek, a titkos információgyűjtés kifejezés használatának további erősítését indokló eredményre jutottam.

Kutatásomban a titkos felderítés általános céljai érdekében végzett titkos információgyűjtés jellemzőit vetettem össze, ami segített a sokszínű tevékenység jellemzőinek bemutatásában. Arra az eredményre jutottam, hogy az alrendszerek legfőbb közös jellemzői:

1. az azonos szövegezésű és tartalmú alapdefiníció, valamint
2. az elsődleges rendszerkritériumokat meghatározó alapelvek.

A titkos információgyűjtés definíciójának dinamikájának vizsgálatakor arra a következtetésre jutottam, hogy a titkos információgyűjtésnek jelenleg nem található valamennyi alrendszer által elfogadott definíciója. A múlt század második felének megismerhető szakmai és jogi szabályozásainak elemzésével végig vettem a titkos információgyűjtés rendszertanának tapasztalati jellemzőit, feltártam a különböző tudományágak által alkalmazott megközelítések

sajátosságait és meghatároztam közös pontjaikat. Közös pontokként határoztam meg, hogy:

1. kizárólag jogszabályban felhatalmazott állami szerv alkalmazhatja,
2. kizárólag a törvényben kifejezetten meghatározott erőket, eszközöket és módszereket öleli fel a törvényekben meghatározott eljárási elemekkel együtt,
3. a végrehajtása az érintett elől titkoltan, az érintett alapjogainak sérelmével valósul meg,
4. nem része a beszerzett adatok feldolgozása, valamint értékelése és elemzése.

A sajátosságok kidolgozása körében meghatároztam a titkos információgyűjtésnek az egyéb információgyűjtő eljárásokhoz való viszonyát és felállítottam a nyílt forrású információgyűjtéstől való elkülönítés szempontjait. E szerint nem tartozik a titkos információgyűjtés fogalma alá a nyilvános adatoknak bárki által igénybe vehető legális eszközökkel való megszerzése.

A kibontott tapasztalati jellemzők és a tudományos megközelítésekben felfedezett közös pontok rendszertani tartalma mentén fogalmaztam meg a titkos információgyűjtés szektorsemleges alapdefinícióját.

Az alapdefiníció mellett a titkos információgyűjtés rendszertani tartalmát meghatározó tényezők a teljes rendszertanra vonatkozó alapelvek. Az érintett tudományágak és a szakmai területek által megfogalmazott szempontrendszer vizsgálatával felállítottam a titkos információgyűjtés alapelvi rendszerét. A meghatározott rendszertanban a titkos információgyűjtés kétszintű alapelvi rendszerrel írható le. Az első szintre a teljes rendszertan elvi és működési kereteit meghatározó alapelvek kerülnek, amiket az Elsődleges Alapelvek körébe soroltam. Elsődleges Alapelveknek azok a tényezők tekinthetők, amelyek a demokratikus jogállami berendezkedésből, valamint a nemzetbiztonsági és rendészeti szakmai követelményekből közvetlenül vezethetők le. Az alapelvek második szintje a Szakmai Minimumok, ahova azok a jogalkotók vagy jogalkalmazók számára közvetlen magatartási szabályokat meghatározó alapelvek kerülnek besorolásra, amelyek az Elsődleges Alapelvekből vezethetők le.

Ezek alapján felállítottam az Elsődleges Alapelvek listáját, amelybe hat alapelv – a törvényesség, a szükségesség, az arányosság, a célhoz kötöttség, az ellenőrzöttség és a titkosság – került. Kibontottam az Elsődleges Alapelvek tartalmát, megfogalmaztam külön-külön a jogalkotóra és a jogalkalmazókra vonatkozó jelentés tartalmakat, valamint a belőlük fakadó kötelező magatartási szabályokat. Kidolgoztam a Szakmai Minimumok listáját és kimutattam az egyes Elsődleges Alapelvekhez való viszonyaikat.

A titkos információgyűjtés erőinek, eszközeinek és módszereinek nemzetbiztonsági munkában történő alkalmazhatóságának vizsgálata során a rendszertant meghatározó harmadik tényező, a jogszabályi keretek elemzésekor több, a rendszertan koherenciáját és homogenitását, valamint a nemzetbiztonsági feladatok végrehajtását hátrányosan befolyásoló problémakört azonosítottam mind a jelenleg, mind a 2018. júliusától hatályos normatív szabályozás esetében.

A 2018-ban bevezetésre kerülő jogszabályi módosítások a titkos információgyűjtés alrendszerén belül jelentős változásokat hoznak. A nyomozó hatóságok által folytatott bűnüldözési célú titkos információgyűjtést a büntetőeljárás részévé teszi és átpozicionálja eszközrendszerét. Az átpozicionált eszközrendszert a másik alrendszerekbe is közel azonos szabályozással átvezeti. Továbbra is fenntartja az eszközrendszer engedélyező szerinti felosztását, amit a büntetőeljárás keretében végzett bűnüldözési célú titkos információgyűjtés esetében kiegészít az ügyészi engedélyezéssel. Az értekezésben elemzem a bevezetésre váró szabályozás jogi kereteinek kialakítását és megállapítom, hogy a jogi szabályozásnak számos olyan pontja mutatható ki, amely a hatékony titkos információgyűjtés folytatását károsan befolyásolja.

További rendszertani problémaként azonosítottam, hogy a nemzetközi bíróság jogerős ítéletben a titkos információgyűjtés hazai normatív szabályozására vonatkozó és az alapelveket sértő rendszerelemek ki- és átdolgozása a kodifikáció során nem történt meg. A kutatásban komoly ellentétet mutattam ki a magyar, valamint a IV. és V. fejezetekben elemzett nemzetközi szervezetek véleménye között. Példákon és jogeseteken keresztül mutattam be, hogy az elmúlt évek nemzetközi eseményei az alapjogok fokozott védelmére és a titkos eszközök hatékony alkalmazásának egyensúlyára helyezik a hangsúlyt. Az értekezés szerint többszintű engedélyező és ellenőrző rendszer kialakítása célszerű, amely a döntéshozatali hatáskörök birtokában a feladat-végrehajtás szakszerű és jogszerű koordinációját erősítheti.

A problémás rendszerelemek bizonyíthatóan tovább hátráltatják a titkos információgyűjtés rendszerszintű hatékony végrehajtását és nehézséget okoznak a jogalkalmazók napi szakmai fogásainak gyakorlásában. Nehézségekre lehet számítani az azonos meghatározások egységes értelmezése, a beszerzett adatok alrendszerek közötti átadása és felhasználása terén. Megnehezítheti a nemzetbiztonsági és a bűnüldözési érdekek egységes képviselését. Több, nem megfelelően megfogalmazott módosítás nem kívánatos mértékben korlátozza egyes eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeit valamennyi alrendszer, így a nemzetbiztonsági munka vonatkozásában is.

Az értekezésben azt is igazolom, hogy az új normatív szabályozás a kinyilvánított szándékkal ellentétben nem javítja kellő mértékben az alrendszerek kohézióját és egyes területeken kifejezetten hátráltatni fogja a titkos felderítés végrehajtását. Az értekezésben jogszabályi szinten új, valamennyi alrendszerre vonatkozó egyértelműen kinyilvánított erők, eszközök és módszerek szerinti kategorizálást javaslok.

A negatív hatások kiküszöbölése és az erők, eszközök és módszerek hármas felosztás bevezetése minimálisan az elfogadott szabályrendszer módosításával oldható meg. Az értekezésben megfogalmazott lényegi megállapítás, hogy a problémakör nem csupán alrendszer szintű szakmai kihívás, hanem az emberi jogok védelme szempontjából is kiemelt fontosságú. Az ágazati törvények titkos információgyűjtésről szóló fejezeteiben meghatározott eszközök felsorolása egyben a nemzetbiztonsági szolgálatok és bűnüldöző szervek számára jogkorlátozásra vonatkozó felhatalmazás is, ezért a feltárt rendszerszintű ellentmondások a titkos felderítés alkotmányosságának megítélését is veszélyeztetheti. A fentiek okán javaslatot fogalmazok meg egyes konkrét intézkedések megtételére, valamint az erő-, eszköz- és módszerrendszer további rendszerszintű egységesítésére.

Az értekezésben kimutatom, hogy az ideális megoldás egy új jogszabályi struktúra kialakítása. E struktúrában a titkos információgyűjtés általános szabályai kiemelésre kerülnek az ágazati törvényekből és a Be-ből, majd egy, valamennyi titkos információgyűjtést végző szervezet vonatkozásában érvényes általános szabályokat meghatározó törvényben kerül szabályozásra. Az ágazati szabályozásokban a titkos felderítő eljárás végrehajtására vonatkozó felhatalmazás, a titkos felderítés eszközszerének felsorolása és az engedélyezésre, folyamatellenőrzésre, utólagos ellenőrzésre, jogorvoslatra és adatkezelésre vonatkozó eljárási szabályok kerülnek. A titkos információgyűjtésnek, mint a végrehajtás egyik eljárási szakaszának és eszközének szabályozása önálló jogszabályban történik. Ezzel a szabályozási struktúrával az egyes alrendszerekre vonatkozó közvetlen jogszabályi környezetből következő koherencia zavarok és rendszertani ellentmondások teljes egészében kiküszöbölhetők, egyértelműen kinyilvánításra kerül a titkos információgyűjtés egységes rendszertani szemlélete.

AZ ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

1. Tudományos módszerekkel bizonyítottam, hogy a titkos információgyűjtés a végrehajtás céljától függetlenül egységes erő, eszköz és módszertan keretében végzett sui generis tevékenység. Bizonyítottam továbbá, hogy a titkos információgyűjtés önálló rendszertannal és az általános célok szerint elkülöníthető alrendszerekkel rendelkezik.

2. Dokumentumelemzés és megfigyelés módszereit alkalmazva igazoltam a titkos információgyűjtés szükséges fogalmi elemeit, kidolgoztam továbbá az egyes fogalmi elemek jelentését és felállítottam a titkos információgyűjtés szektorsemleges definícióját.
3. Analitikus kutatási stratégiát folytatva igazoltam a titkos információgyűjtés rendszertanára vonatkozó alapelvek listáját és kidolgoztam a listában szereplő alapelvek teljeskörű tartalmi követelményrendszerét.
4. Tudományos eszközökkel bizonyítottam a titkos információgyűjtést szabályozó normatívákban meglévő ellentmondásokat, az ebből adódó rendszertani problémákat, bizonyítottam az ellentmondások feloldásának szükségességét. A problémák orvoslására rendszerszintű megoldási javaslatokat fogalmaztam meg.

AJÁNLÁSOK

Az értekezésben megfogalmazottak alapján a következő ajánlásokat tartom szükségesnek megfogalmazni:

1. Szükségesnek vélem kutatás keretében feltárni a titkos felderítés és a titkos információgyűjtés viszonyát.
2. További kutatásokat folytatni a titkos információgyűjtés egyes alrendszereiben alkalmazható titkos erők, eszközök és módszerek szektorspecifikus jellemzőinek feltárása érdekében.
3. Az egyes hírszerzési ágak viszonyában részletesen megvizsgálni a titkos információgyűjtés végrehajtását.
4. Javaslom olyan kutató műhely felállítását, amely a hadtudomány, a rendészettudomány és a jogtudomány képviselőinek bevonásával a jogalkotás számára biztosíthatja a titkos információgyűjtés szektorsemlegesen kidolgozott konszenzuson alapuló szempontrendszerét.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK FELHASZNÁLÁSA

Az értekezésben elkészítem a titkos információgyűjtés állapotának analízisét. Átfogóan elemeztem a titkos információgyűjtés rendszertanának egyes elemeit, fogalmi meghatározásait, alapvető rendszerét, jogi kereteit, eszközrendszerének dinamikáját, eljárásai sajátosságait és a rendszertannal szemben támasztott jogállami és szakmai követelményeket. Az értekezés

gyakorlati használhatóságát a titkos információgyűjtés rendszerszintű bemutatása, valamint a témával foglalkozó tudományos közösség által részleteiben eddig ki nem dolgozott egyes elemek jelentik:

1. a titkos információgyűjtő tevékenységnek elhelyezése az eltérő célok mentén folytatott titkos felderítés rendszerében,
2. a titkos információgyűjtés alapvető definícióinak tisztázása és szektorsemleges értelmezésük kidolgozása,
3. a titkos információgyűjtő tevékenység magatartási szabályait meghatározó nemzetközi és magyar környezet átfogó bemutatása,
4. a titkos információgyűjtés alrendszereinek összehasonlítása révén a szakmai szttenderdek által hatékonyan alkalmazható eszközrendszer katalógusának és az egyes eszközök ismérveinek meghatározása,
5. a katalógus alapján az egyes tevékenységek egymáshoz való viszonyának, kölcsön- és ellenhatásaik bemutatása, valamint a rendszertan feszültségeinek elemzése,
6. a 2018-ban várható változások rendszertani hatásainak elemzése.

Az értekezés abból a hipotézisből indul ki, hogy a magyar és a nemzetközi jog az alapjogok védelme mentén konkretizált keretek közé szorítja a titkos információgyűjtés rendszertanát. A kereteket a szakmai- és ítélkezési gyakorlat folyamatosan alakítja. A keretek elemzése és rendszerezése folytán lehetőség nyílik arra, hogy a titkos információgyűjtés magyar jogszabályi hátterét az értekezés összevesse a teljes követelményrendszerrel. A levont következtetésekből a titkos információgyűjtés rendszertanát meghatározó jogszabályok átalakításával teszek javaslatot a leírt problémák feloldására. Az értekezés készítésének idején folyó jogszabály-módosítási folyamatban javaslom figyelembe venni az értekezésnek azt a megállapítását, miszerint a titkos információgyűjtés nemzeti szintű összhangjának megteremtése nem történhet meg az ágazati jogszabályok folyamatos egységesítésével. A rendszertan harmadik elemének, a jogi szabályozásnak a radikális egyszerűsítésére van szükség, egyetlen, a titkos információgyűjtést szektorsemlegesen szabályozó törvény megalkotása révén. Ennek során szükségszerűen megtörténhet:

1. az ágazati törvényekben eltérő eszközrendszereknek, különösen a nem külső/bírói engedélyköteles eszközöknek a teljes rendszertani felülvizsgálata,
2. az Elsődleges Alapelvek jogalkotóra vonatkozó minőségi követelményeinek törvényi megjelenítése és érvényesítése,
3. a titkos információgyűjtés engedélyezésében feltárt hiányosságok kiküszöbölése, a nem

külső/bírói engedélyhez kötött eszközökre vonatkozó szabályok alapvető követelményeinek kidolgozása,

4. a hatályos, az elfogadott és a javaslati formában meglévő törvényi szabályozásban feltárt, bíróság által nem megfelelőnek minősített ellenőrzési és jogorvoslati rendszer megreformálása.

Az értekezés átfogó és újszerű leírást ad a magyar titkos információgyűjtés rendszertanáról, a rendszertant meghatározó tényezőkről és egyes elemeiről. Ezért azok számára ajánlom, akik érdeklődnek a titkos információgyűjtés múltja, jelene és jövője iránt, vagy csak általános képet kívánnak kapni a téma aktuális helyzetéről és a közeli jövőben várható állapotáról. E mellett hasznosítható azok számára is, akik az értekezésben alkalmazott, a megszokottól némileg eltérő megközelítések okán nyitva maradt kérdésekben további kutatásokat, tudományos munkát kívánnak végezni.

Felhasználható a gyakorlati szakemberek esetében is, akik a napi rutin megerősítéséhez vagy megcáfolásához kapnak elméleti háttérrel és egyes területeken konkrétan alkalmazható gyakorlati tanácsokat. A végrehajtásáért felelős vezetők a tudományos megközelítésekből és elméleti következtetésekből levont önálló értékelés alapján dönthetnek a titkos információgyűjtés végrehajtásának stratégiai irányairól, illetve a szervezetüknél követett szakmai kultúráról. Az értékelés támpontokat adhat esetlegesen korrekciók végrehajtásához, valamint a humán erőforrás erősítéséhez. Mindehez a megfogalmazott eredményeket feltétlenül hasznosíthatónak vélem a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Rendészettudományi karainak, valamint a Nemzetbiztonsági Intézetének alap-, mester- és doktori képzésein, akár önálló jegyzet formájában.

A TÉMAKÖRREL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

- Solti István: *A nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtés változásai*, -In: Szakmai Szemle, 9. évf. 1. sz. (2013) pp. 114-125.
http://knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2013_1_szam.pdf#page=114
- Solti István: *A titkos információgyűjtés lehetőségei a nemzetbiztonsági célú felderítésben*, -In: Társadalom és Honvédelem, 17. évf. 3-4. sz. (2013) pp. 399-407.
http://193.224.76.2/downloads/konyvtar/digitgy/tartalomjegyz/tarsadalom_es_honvedelem_2013_3_4.pdf
- Solti István: *A titkos információgyűjtés törvényessége*, -In: Nemzetbiztonsági Szemle, 1. évf. 1. sz. (2013) pp. 5-19.
http://epa.oszk.hu/02500/02538/00001/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2013_01_005-019.pdf
- Solti István – Szűcs Péter: *A magyar nemzetbiztonsági szféra és a nyilvánosság*, -In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2. évf. 2. sz. (2014) pp. 72-92.
http://epa.oszk.hu/02500/02538/00003/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2014_02_072-092.pdf
- Solti István: *A nemzetbiztonsági stratégia a Nemzeti Biztonsági Stratégia tükrében*, -In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2. évf. 3. sz. (2014) pp. 47-60.
http://epa.oszk.hu/02500/02538/00006/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2014_03_047-060.pdf
- Solti István: *A nemzetbiztonsági szolgálatok információszerzésének forrásai*, -In: Boda József, Dobák Imre (szerk.): *A nemzetbiztonság technikai kihívásai a 21. században*, - Bp.: Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2015. pp. 23-28. -ISBN: 978-615-5527-74-6
- Solti István: *National security services in Hungary*, -In: Nemzetbiztonsági Szemle, 3. évf. Különszám (2015) pp. 49-59.
http://uni-nke.hu/uploads/media_items/nemzetbiztonsagi-szemle-2015_-angol-kulonszam.original.pdf#page=51

- Solti István: *Farkába harapott a kígyó? A nemzetközi szervezetek hatása a nemzetbiztonsági ügyökségek tevékenységére*, -In: Felderítő Szemle, 14. évf. 1. sz. (2015) pp. 149-161.
<http://knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2015-1.pdf#page=149>
- Solti István: *A titkos információgyűjtés alaptézisei*, -In: Szelei Ildikó, Berki Gábor (szerk.): *A hadtudomány és a 21. század*, Tanulmánykötet, -Bp.: DOSZ Hadtudományi Osztály, 2015. pp. 97-106. -ISBN: 978-615-80044-8-0
- Solti István: *A (magán)lakás meghatározásának jelentősége a hazai titkos információgyűjtés rendszerében*, -In: Rendészeti Szemle, 63. évf. 1. sz. (2015) pp. 80-94.
<http://www.matarka.hu/egy-kozlemony-oldala.php?MatarkaID=2209076>
- Dobák Imre - Solti István: *Az "operatív technika" fejlesztésének helye és szerepe az állambiztonság szervezetrendszerében - A szobalehallgatás*, -In: Hadmérnök, 11. évf. 3. sz. (2016) pp. 121-134.
http://www.hadmernok.hu/163_10_bobak.pdf
- Solti István: *Secret information gathering during the temporary period following the regime change in Hungary*, -In: Nemzetbiztonsági Szemle, 5. évf. Különszám (2017) pp. 57-75.